

Systemowe ujęcie pracy z uczniem zdolnym

*w Szkole Podstawowej nr 18 w
Poznaniu*

Wstęp

We współczesnym świecie mamy do czynienia z rosnącym zapotrzebowaniem na wysoko wykwalifikowaną kadrę. Dlatego też indywidualizacja procesu nauczania czyli umiejętność rozpoznawania przez nauczyciela intelektualnych możliwości uczniów staje się niezbędnym czynnikiem optymalnego rozwoju uczniów, zwłaszcza zdolnych. W szkole podejmujemy pracę z uczniem zdolnym w określonym wymiarze czasowym i ujęciu systemowym. Oznacza to że unikamy działań jednorazowych, typu „akcje” na rzecz procesu rozłożonego w dłuższej perspektywie czasowej, uwzględniającej rozwój dziecka od najmłodszych klas po klasę najstarszą. Pozwala to na uwzględnienie procesów rozwojowych, zmienności i chwiejności zainteresowań oraz motywacji u dzieci w szkole podstawowej.

Wymaga to od nauczycieli dużej elastyczności, wspierania i dostosowywania się do rozwojowego etapu poszukiwań i eksperymentów, zmiennego entuzjazmu i okresowego zniechęcenia jakich doświadczają najzdolniejsi nawet uczniowie.

W zakresie działań systemowych mieści się taka organizacja pracy z uczniem zdolnym, która wymagała zaangażowania i współpracy pracowników, rodziców i uczniów. Odbiorcami działań, mających docelowo sprzyjać optymalnemu rozwojowi uczniów stali się dorośli i dzieci.

Nasza szkoła w roku 2014 otrzymała certyfikat „ Szkoły Odkrywców Talentów”.

I. Charakterystyka ucznia zdolnego

Uczeń zdolny to taki, który pod względem zdolności intelektualnych przewyższa swoich rówieśników.

Aby „zidentyfikować” takiego ucznia należy zwrócić uwagę na:

- Zdolność do efektywnego uczenia się rzeczy nowych i stale wyróżniające się wyniki w jakiejś dziedzinie
- Chęć ciągłego poznawania i oryginalności w myśleniu i działaniu
- Przejawianie wysokiego poziomu myślenia analitycznego
- Łatwość rozumienia i przyswajania symboli abstrakcyjnych oraz posługiwania się nimi we własnym działaniu
- Zainteresowanie poznawcze i zdolność do koncentracji uwagi
- Wrażliwość na problemy i wytrwałość w ich rozwiązywaniu
- Przeżywanie satysfakcji z rozwiązywania problemów i pokonywania trudności intelektualnych

Uczeń może cechować się wysoką inteligencją w wielu dziedzinach działalności, jak również tylko w pewnych określonych jak np. nauki ścisłe, czy humanistyczne, bądź zdolności artystyczne i sportowe

II. Charakterystyka programu

Program pracy z uczniem zdolnym został napisany z myślą o uczniach, uwzględniając rozwijanie ich zdolności. Są to działania umożliwiające szybszy rozwój ucznia zdolnego. Wyposażają go w większy zakres wiedzy, zgodnie z poziomem

rozwoju intelektualnego, poziomem zdolności i uzdolnień, kształtują myślenie twórcze i rozwijanie oryginalności.

III. Wykrywanie zdolności ucznia

Poznanie intelektualnych możliwości uczniów to trudne zadanie wszystkich nauczycieli. Należy w tym celu podjąć następujące działania.

- Zapoznanie się z osiągnięciami uczniów na niższych poziomach nauki
- Przeprowadzenie testów w celu określenia poziomu umiejętności uczniów rozpoczynających naukę, poprzez diagnozę wczesnoszkolną przeprowadzaną przez pedagoga i psychologa w klasach I
- Obserwacja uczniów na lekcji w celu wychwycenia uczniów przejawiających oryginalność myślenia, łatwość rozumienia i umiejętność szybszego przyswajania.
- Uzyskiwanie informacji o uczniach od wychowawcy klasy.
- Wymiana informacji o uczniach pomiędzy nauczycielami uczącymi w danej klasie.
- Skierowanie uczniów na badania do poradni psychologiczno – pedagogicznej w celu potwierdzenia jego uzdolnień i opinii dotyczącej indywidualnych programów nauczania.
- Wniosek rodziców do dyrekcji szkoły o umożliwienie korzystania z indywidualnego programu nauczania z określonego przedmiotu na podstawie uzyskanej opinii z p - pp
- Napisanie indywidualnego programu nauczania z określonego przedmiotu przez nauczyciela prowadzącego ucznia.
- Zatwierdzenie programu przez radę pedagogiczną.

IV. Metody i formy prowadzenia zajęć z uczniami zdolnymi

Praca z uczniem zdolnym odbywać się będzie na każdej lekcji, ale głównie na zajęciach pozalekcyjnych.

Taka forma zajęć rozwija u ucznia jego zdolności, a zajęcia pozalekcyjne pozwalają nauczycielowi lepiej poznać uczniów i ich predyspozycje. W pracy należy skupić uwagę na zagadnieniach mających związek z materiałem programowym oraz problemach dotyczących różnych i ciekawych pojęć oraz doświadczeń, z którymi uczniowie nie zetkną się w normalnym toku lekcji.

Program realizowany będzie poprzez:

- Krótkie, kilkuminutowe rozmowy nauczyciela z uczniem, mające na celu rozszerzenie bieżącego materiału;
- Indywidualne programy nauczania z określonych zdolności ucznia
- Zadawanie dodatkowych zadań podczas prac klasowych i domowych;
- Przygotowywanie przez uczniów referatów po przeczytaniu odpowiedniej literatury;
- Prowadzenie przez uczniów fragmentowych lekcji;
- Zachęcenie do czytania fachowych czasopism;
- Zwiększenie wymagań, co do ścisłości i precyzji ich wypowiedzi;
- Stworzenie uczniom najzdolniejszym okazji do swobodnego wyboru zadań trudniejszych;
- Organizowanie konkursów.

- Innymi formami pracy z uczniem zdolnym będą praca w grupach o podobnym poziomie uzdolnień.

V. Cele programu pracy z uczniem zdolnym

1. Współpraca z innymi nauczycielami, pedagogiem szkolnym nad rozpoznaniem uzdolnień uczniów.
2. Proponowanie współpracy rodzicom uczniów- szukanie u nich wsparcia w zaspokojeniu potrzeb edukacyjnych dziecka.
3. Systematyczne wdrażanie uczniów do uczestnictwa w konkursach przedmiotowych w celu skonfrontowania ich wiedzy z innymi.
4. Wspieranie rozwoju uczniów zdolnych poprzez docenianie ich osiągnięć.
5. Indywidualizacja nauczania wspomagająca szybszy rozwój ucznia
6. Umożliwianie uczniom zdolnym uzyskania większej wiedzy o wyższym stopniu trudności.
7. Kształtowanie u uczniów zdolnych myślenia twórczego i rozwijanie oryginalności.

VI. Realizacje celów

Lp.	Cel	Formy realizacji	Osoba odpowiedzialna	Termin realizacji
I	Współpraca z nauczycielami, pedagogiem/ psychologiem szkolnym nad rozpoznaniem uzdolnień uczniów.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przekazywanie informacji o klasie wychowawcom klas. 2. Gromadzenie i opracowywanie narzędzi diagnozujących uczniów – przeprowadzenie badań oceny dojrzałości szkolnej w klasach I Wyłonione dzieci o umiejętnościach odbiegających od przeciętnego poziomu grupy omawiane są z nauczycielem, rodzicem i stają się grupą, której praca i rozwój podlega wnikliwej obserwacji nauczyciela 	<p>Wychowawcy</p> <p>Pedagog szkolny /psycholog</p>	<p>Na bieżąco</p> <p>Wrzesień</p>
II	Proponowanie współpracy rodzicom uczniów – szukanie u nich wsparcia w zaspokojeniu potrzeb edukacyjnych dziecka.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Psychoedukacja rodziców w zakresie rozpoznawania uzdolnień i zainteresowań. „ Jak pomóc dziecku się uczyć (techniki efektywnego uczenia, planowania czasu, szybkiego czytania, notowania, stymulowania kreatywności i motywacji) 2. Indywidualna pomoc dla rodziców (konsultacje ze strony 	<p>Pedagog szkolny/ psycholog</p> <p>Nauczyciele wychowawcy</p> <p>Psycholog/ pedagog</p>	<p>Na bieżąco</p> <p>Wg harmonogramu</p> <p>Wg potrzeb – na bieżąco</p>

		<p>nauczycieli dotyczące stymulowania obszarów uzdolnień, konsultacje psychologa - wsparcie dziecka w sytuacji stresu czy problemów adaptacyjnych)</p> <p>3. Przekazywanie rodzicom uczniów zdolnych informacji o instytucjach wspierających rozwój ich dziecka</p> <p>4. Prezentowanie osiągnięć edukacyjnych uczniów</p> <p>(zajęcia otwarte dla rodziców, przedstawienia, hospitacja diagnozująca z udziałem rodziców)</p>	<p>Pedagog szkolny/ wychowawcy</p> <p>Wychowawcy / Nauczyciele prowadzący zajęcia</p>	<p>Wg harmonogramu</p> <p>Cały rok</p>
III	Systematyczne wdrażanie uczniów do uczestnictwa w konkursach przedmiotowych w celu skonfrontowania ich wiedzy z innymi.	<p>1. Organizowanie eliminacji wewnątrzszkolnych konkursów przedmiotowych.</p> <p>2. Organizowanie konkursów międzyszkolnych, wojewódzkich, zachęcanie uczniów do uczestnictwa</p> <p>3. Opracowanie „Kart informacyjnych uczniów o odmiennym poziomie zdolności” pozwalających na monitorowanie postępów ucznia i strategii pracy nauczycieli przedmiotowych</p> <p>4. Zachęcanie do uczestnictwa w różnych kołach zainteresowań i zajęciach wspierających rozwój odkrywanych lub wyłonionych talentów - ” Kuźnia Talentów”</p>	<p>Nauczyciele przedmiotu</p> <p>Nauczyciele – organizatorzy konkursów</p> <p>Pedagog/ nauczyciel prowadzący ucznia</p> <p>Nauczyciele/ psycholog/ pedagog</p>	<p>Wg harmonogramu</p> <p>Wg ustaleń</p> <p>Na bieżąco</p>
IV	Wspieranie rozwoju uczniów zdolnych poprzez docenianie ich osiągnięć.	<p>1. Nagradzanie uczniów w formie pochwały dyrektora na forum szkoły, dyplomów, nagród, dyplomu za osiągnięcia edukacyjne, listu gratulacyjnego dla rodziców, zamieszczanie informacji o osiągnięciach uczniów na stronie internetowej, w gazetce szkolnej, w witrynach szkolnych.</p>	<p>Dyrektor, nauczyciele</p>	<p>Cały rok</p>

		2. Prezentacja osiągnięć w formie wystawy dyplomów, gazetek	Nauczyciele	Na bieżąco
V	Indywidualizacja nauczania wspomagająca szybszy rozwój ucznia.	1. Przeprowadzanie testów diagnozujących.	Nauczyciele poszczególnych przedmiotów	Wg harmonogramu ustalonego na początku roku szkolnego
		2. Wprowadzenie indywidualnych programów nauczania z określonego przedmiotu na podstawie opinii poradni p-p	Wychowawca/ nauczyciel prowadzący	Określony w opinii z p p-p
		3. Przygotowanie przez nauczycieli dodatkowych zadań na lekcjach i sprawdzianach.	Nauczyciele poszczególnych przedmiotów	Cały rok Cały rok
		4. Dostosowanie sposobu pracy na lekcji do indywidualnych potrzeb uczniów np.: prace domowe	Nauczyciele poszczególnych przedmiotów	Cały rok
		5. Konsultacje przedmiotowe	Nauczyciele poszczególnych przedmiotów	Wg harmonogramu ustalonego na początku roku szkolnego
		6. Udział nauczycieli w szkoleniach i warsztatach dotyczących pracy z uczniem zdolnym.	Nauczyciele poszczególnych przedmiotów Zainteresowani	Wg harmonogramu kursów

			nauczyciele	
VI	Umożliwianie uczniom zdolnym uzyskania większej wiedzy o wyższym stopniu trudności.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych. 2. Przygotowanie uczniów do olimpiad i konkursów. 3. Zachęcanie uczniów do opracowania materiału spoza podręcznika szkolnego i referowania go na zajęciach. 4. Rozwijanie umiejętności korzystania z dodatkowych źródeł wiedzy jak: literatura, Internet, słownik oraz programy multimedialne. 	<p>Nauczyciele prowadzący zajęcia</p> <p>Nauczyciele przygotowujący</p> <p>Nauczyciele poszczególnych przedmiotów</p> <p>Nauczyciele poszczególnych przedmiotów</p>	<p>Cały rok</p> <p>Wg potrzeb</p> <p>Wg potrzeb</p> <p>Cały rok</p>
VII	Kształtowanie u uczniów zdolnych myślenia twórczego i rozwijanie oryginalności.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachęcanie uczniów do samodzielnego układania zadań, rebusów, itp. 2. Stwarzanie sytuacji problemowych i zachęcanie uczniów do ich rozwiązywania. <p>- spotkania z ciekawymi ludźmi</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Praca metodą projektów. 4. Twórcze prace domowe 	<p>Nauczyciele poszczególnych przedmiotów</p> <p>Nauczyciele poszczególnych przedmiotów</p> <p>Nauczyciele stosujący metodę</p> <p>Nauczyciele poszczególnych przedmiotów</p>	<p>Wg potrzeb</p> <p>Cały rok</p> <p>Wg potrzeb</p> <p>Cały rok</p>

VI. Praktyczne wytyczne dla nauczycieli pracujących z uczniem zdolnym:

1. Cenić twórcze myślenie. Nauczyciel powinien być wrażliwy na wszelkie nowe idee wychodzące od uczniów i okazywać, że je ceni.
2. Zwiększaj wrażliwość u dzieci. Osobowość twórczą cechuje wzmożona wrażliwość na bodźce związane z określoną dziedziną zjawisk.
3. Zachęcaj do manipulowania, operowania przedmiotami oraz ideami. Naturalna ciekawość dziecka skłania je do wykonywania tych operacji badawczych.
4. Ucz sposobów systematycznej oceny każdego pomysłu. W praktyce często obserwuje się odrzucanie pomysłów bez ich zbadania.
5. Wyrabiaj tolerancyjny stosunek do nowych idei, pojęć. W praktyce szkoła kładzie główny nacisk na uniformizację zachowania się.
6. Strzeż się narzucania sztywnych schematów.
7. Kultuwuj w klasie atmosferę twórczą.
8. Ucz dzieci, by ceniły swoje myślenie twórcze. Jednym ze środków metodycznych jest tu wdrażanie do zapisywania własnych pomysłów.
9. Ucz twórcze jednostki unikania sankcji ze strony kolegów. /redukcja zachowań negatywnych/
10. Udzielaj informacji o procesie twórczym. Stan aktualnej wiedzy pozwala nie tylko opisywać, lecz także pobudzać przebieg tego procesu.
11. Rozwiewaj lęk, jaki wzbudzają arcydzieła. Jednym ze środków zaradczych jest przedstawienie uczniom metod zastosowanych przez artystę oraz historii pracy nad dziełem.
12. Popieraj i oceniaj inicjatywę wychowanków w uczeniu się.
13. „Zabijaj uczniom ćwieka”. Jednym z warunków twórczości jest bowiem „noszenie się” z problemem, który nie daje spokoju i wymaga nowego rozwiązania.
14. Stwarzaj sytuacje wymagające twórczości myślenia.
15. Stwarzaj zarówno okresy aktywności, jak i relaksu. Tworzenie odbywa się również w chwilach wytchnienia.
16. Udostępnij środki do realizacji pomysłów. Wchodzi tu w grę mobilizacja zasobów szkoły, rodziców, instytucji. Ograniczoność tych środków ma uczyć pokonywania trudności w warunkach realnych.
17. Popieraj zwyczaj pełnej realizacji pomysłów. Ucz dzieci weryfikować konsekwencje pomysłu i wykonywać czarną robotę, związaną z wprowadzeniem go w czyn. Niech poznają przewlekłość i trudność tego procesu.
18. Rozwijaj konstruktywny krytycyzm.
19. Popieraj zdobywanie wiedzy w wielu dziedzinach, albowiem wiedza spoza danej specjalizacji sprzyja oryginalności.
20. Bądź nauczycielem o śmiałym i żywym umyśle. Takim, który potrafi tchnąć w uczniów swego ducha, porwać własnym przykładem, okazać zainteresowanie nawet dzikimi pomysłami wychowanków.

Przy realizacji programu przewiduje się współpracę z:

- Gronem Pedagogicznym
- Rodzicami
- Ze wszystkimi osobami i instytucjami chętnymi przy realizacji programu.

SPOSÓB REALIZACJI :

Program powinien być realizowany systematycznie w ciągu edukacji szkolnej ucznia, uwzględniając etapy edukacyjne dziecka.

Opracowanie: Renata Żółdziowska